Ліон Спрег де Камп

Екзальтований

Схожий на лелеку чоловік із сивою цапиною борідкою перемішав на столі дванадцять чорних детальок. — Спробуй ще раз, — сказав він.

Студент зітхнув. — Гаразд, професор Метьюен. — Він кинув похмурий погляд на Джоні Блека, який сидів навпроти нього, тримаючи пазур на кнопці секундоміру. Джоні неупереджено подивився на нього крізь окуляри, начеплені на морду, поросту жовтуватою вовною.

— Почали, — вимовив Айра Метьюен. Джоні натиснув на кнопку.

Студент розпочав другу спробу. Дванадцять детальок були тривимірною головоломкою для складання; а складені разом мали би створити куб. Зараз куб був розпилений по неправильних ламаних лініях, тому скласти дванадцять шматочків воєдино було не так-то просто.

Студент перебирав детальки, по черзі підганяючи їх до тієї, яку тримав у руці. Цокав секундомір. За чотири хвилини йому вдалося скласти майже всі, але одна все-таки лишилась на самоті. Цей кутовий шматочок просто не міг ввійти в те місце, яке залишилося. Студент покрутив його в пальцях і спробував заштовхнути всередину. Потім уважно оглянув і спробував знову, але невідповідність залишилася.

Студент здався. — В чому тут фокус? — запитав він. Метьюен перевернув детальку. Вона ввійшла.

— От чорт! — пробурмотів студент. — Я б і сам здогадався, якби тут не було Джоні.

Замість обурення на морді Джоні з'явився ведмежий еквівалент посмішки. Метьюен поцікавився в студента, чому він так вважає.

— Він мене якимось чином відволікає. Я ж знаю, що він дружелюбний і так далі, але... справа от в чому. Я поступив в Єльский університет, щоб стати психологом. Чув про піддослідних тварин, ну, мавпи там, ведмеді та інші. А от тут приходжу я сюди, а ведмідь проводить досліди на МЕНІ. Аж неймовірно дратує.

— От і добре, — сказав Метьюен. — Саме те, що ми хотіли. Ми вивчаємо не сам тест із головоломкою, а ефект присутності Джоні на тих, хто його виконує. Хочемо встановити рівень дратуючого впливу Джоні — його здатність дратувати людей. А заодно і вплив багатьох інших дратуючих факторів, таких як різні звуки і запахи. Я тобі про це не казав, інакше б це вплинуло на вірогідність результату.

— Зрозумів. Але чи я заробив свої п'ять доларів?

— Звичайно. До побачення, Кітчел. Ходімо, Джоні, у нас залишилося обмаль часу, тільки-но встигнемо дійти до аудиторії. Приберемо тут потім.

Коли вони вийшли з кабінету Метьюена, Джоні запитав: Послухайте, бос, почуваєте вже який-небудь ефект?

— Ані найменшого, — відповів Метьюен. — Думаю, що моя початкова теорія була правильна, і що електричний опір проміжків між людськими нейронами понизити вже не можна, тому здійснена людині ін'єкція "препарату Метьюена" не дасть помітного ефекту. Дуже шкода, Джоні, але боюся, що твій бос не стане генієм, спробувавши на собі власний препарат.

Засіб Метьюена підвищив розумність Джоні від рівня нормального бурого ведмедя до рівня людини — або, якщо точніше, до її ведмежого

еквівалента. Воно дозволило йому домогтися вражаючих успіхів на Віргінських островах і в зоопарку Централ-Парку. Воно подіяло і на деяких інших тварин у згаданому зоопарку, але результати виявилися вартими лише жалю.

— Шерр, — прорикав Джоні з урсо-американським акцентом, по-моєму, не варрто шитати лекшію жараж, пррепарат шше діє. А рраптом...

Але вони вже прийшли. В аудиторії сиділо лише з півдюжини загартованих старшокурсників, на яких відволікаючий фактор, уособлюваний Джоні, навряд чи міг сильно подіяти.

x x x

Айра Метьюен був кепським лектором. Він вставляв у промову занадто багато "е-е" і "хм-м" і частенько починав бурмотіти собі під ніс. Крім того, лекція по психобіології була оглядова, охоплювались нею в основному елементарні речі, а Джоні знався в темі набагато краще, ніж студенти. Тому він налаштувався на споглядання цвинтаря, який виднівся у вікні, і на меланхолійні міркування про швидкоплинність відведеного його виду життєвого строку в порівнянні з людським.

— Ой!

Спина Р. Г. Уімпуса, бакалавра наук випуску 68-го року, ривком перетворилася зі звичайної для неї байдужної дуги в тремтячу криву умовного рефлексу, а очі широко розкрилися в німому здивуванні.

Метьюен говорив: — ...після чого було виявлено, що... е-е... параліч, який настає після висічення відповідної моторної зони кори, продовжується набагато довше серед Simiidae, ніж серед інших катарінових приматів, і що він триває серед них довше, ніж серед інших носатих мавп... Містер Уімпус?

— Нічого, — витиснув Уімпус. — Вибачте.

— ...і що носаті мавпи, в свою чергу, страждають довше, ніж лемуроїди і тарсіоїди. Коли ж...

— Ай!

Ще один студент різко випрямився. Поки Метьюен стояв з відкритим на півслові ротом, третій студент підняв з підлоги маленький предмет і протягнув його професору.

— Однак, джентльмени, — вимовив Метьюен, — я думав, що ви вже переросли такі розваги, як стрілянина гумками один в одного. Отже, як я вже говорив, коли...

Уімпус знову скрикнув і підскочив. Він озирнувся навколо. Метьюен знову спробував продовжити лекцію, але в міру того, як гумки, які вилітали невідомо звідки, продовжували вражати вуха і шиї слухачів, дисципліна в аудиторії стала швидко танути просто на очах, подібно до шматочка цукру в чашці слабкого чаю.

Джоні начепив окуляри і почав вдивлятися в далекий кут аудиторії, але у виявленні джерела гумок він виявився не вдаліший від інших.

Тоді він сповз зі стільця і дошкандибав до вимикача. Денне світло, яке проникало у вікна, залишало в тіні задні ряди аудиторії. Як тільки спалахнули лампи, всі відразу побачили джерело літаючих гумок. Двоє студентів поставили невелику дерев'яну скриньку на полицю біля проектора.

Вона негучно дзижчала і кожні кілька секунд випльовувала гумку. Її перенесли на стіл Метьюена і розкрили. Очам глядачів відкрився складний механізм, створений з деталей двох будильників і набору вистругани вручну важільців і кулачків.

— Ну й ну, — сказав Метьюен. — Воістину геніальна конструкція, чи не так?

Машина клацнула і зупинилася. Поки вони її розглядали, задзеленчав дзвоник.

Метьюен визирнув у вікно. Випогоджувався вересневий дощ. Айра Метьюен натягнув плащ, калоші і взяв з кутка парасольку. Капелюха він не носив. Він вийшов і попрямував вниз по Проспекту Стріт; позаду клишаво йшов Джоні.

— Ей! — привітала їх повна молода людина, якій явно пішла б на користь стрижка. — Для нас є якісь новини, професор Метьюен?

— Боюся, що ні, Брюс, — відгукнувся Метьюен, — якщо тільки не враховувати гігантську мишу у Форда.

— Що? Яка ще гігантська миша?

— Доктор Форд методом ортогональної мутації вивів трьохсотфунтову мишу. Правда, йому довелося змінити її морфологічні характеристики...

— Її ЩО?

— Простіше кажучи, зовнішність. Довелося переробити її так, щоб миша змогла жити...

— Де? Де вона?

— У лабораторіях Осборна. Якщо... — Але Брюс Інглхарт вже мчався до пагорба, де стояли будинки наукового містечка. — Оскільки війни нема, — продовжив Метьюен, — а Нью-Хевен продовжує залишатися

таким же нудним містом, яким він був завжди, то їм, як мені здається, доводиться приходити за новинами до нас. Підемо, Джоні. З віком я став балакучий.

Собака, що пробігав повз, вгледівши Джоні, ледь не збожеволів від гавкоту і виття. Джоні не звернув на нього уваги. Вони ввійшли у Вудбрідж Хол.

Доктор Уендел Кук, президент Єльського університету, прийняв Метьюена відразу. Не допущений у святу святих Джоні підійшов до секретарки президента. Він встав і поклав лапи їй на стіл. Потім "зробив" до неї оченята — ви повинні самі побачити ведмедя, що "робить оченята", щоб зрозуміти, як це відбувається — і запитав: — Як щодо того шамого, милошка?

Міс Прескот, у якій з першого погляду можна було розпізнати стару діву з Бостона, посміхнулася йому у відповідь. Звичайно, Джоні. Почекай трохи. — Вона закінчила друкувати лист, висунула шухляду столу і дістала томик Хехта "Фантазіус Маларе", який простягнула Джоні. Той влігся на підлогу, поправив окуляри і почав читати.

Через якийсь час він подивився на неї і сказав: — Мішш Прешкот, я прошитав вше половину, але до ших пірр не шбагну, шому шю рріш ввашають непрристойною. Чи могли б ви дати мені СПРРАВШНЮ книгу?

— Але справді, Джоні, ти ж знаєш, що в мене тут не порнографічна крамничка. Багато людей вважають і це досить сильним.

Джоні зітхнув. — Людей шбудшують такі шмішні рреші...

x x x

Тим часом Метьюен усамітнився разом з Куком і Далрімплом на одній з нескінченних конференцій, які не вирішують будь-чого. Р. Хенсом

Далрімпл, який збирався зробити університету пожертвування, був схожий на статую, яку скульптор так і не спромігся остаточно обробити. Єдиною емоцією, яку допускав на своє обличчя "сталевий голова", була єхидна і таємнича посмішка. У Кука і Метьюена було таке почуття, що він водить їх як риб, пійманих на повідець з банкнот Федерального Резерву США. Справа була зовсім не в небажанні розлучатися зі знехтуваними грошима, а в тому, що він насолоджувався відчуттям влади над університетськими розумниками. Сучасні ж реалісти не повинні виходити із себе і радити Крезу, як йому чинити з його багатством. Треба говорити: "Так, містер Далрімпл. Звичайно, це ДІЙСНО чудова пропозиція, містер Далрімпл! І як це ми самі до неї не додумалися?". Кук і Метьюен вже давно й вміло грали в подібні ігри. Метьюен, хоча і вважав Уендела Кука бундючним віслюком, але захоплювався його здібностями в царині витягування пожертвувань. Зрештою, хіба не був Єльський університет названий ім'ям купця, який відійшов від справ і пожертвував на його заснування 562 фунти і 12 шилінгів?

— Послухайте, доктор Кук, — запропонував Далрімпл, — а чому б вам для зміни оточення не сходити зі мною на ленч до "Тафта"? І вам теж, професор Метьюен.

Академіки промурмотали про свою вдячність за запрошення і натягнули калоші. Виходячи з приймальні, Далрімпл зупинився і почухав Джоні за вухами. Джоні відклав книгу так, щоб не було видно назву на обкладинці, і ледве втримався, щоб не хапнути сталеву людину за руку. Далрімпл був просто в гарному настрої, але Джоні не любив людей, які дозволяли собі стосовно нього подібні вільності.

Трохи пізніше три людини і ведмідь йшли вниз по Коледж Стріт. Час від часу Кук зупинявся, і не звертаючи уваги на дощик, який продовжував мрячити, зауваженими жестами вказував на один з елементів надзвичайного суфле з георґіанської і псевдоготичної архітектури і щось розповідав і пояснював. Далрімпл лише злегка посміхався посмішкою, яка, власне, не виражала будь-чого.

Джоні, що дріботів позаду, першим помітив, що студенти, які проходять повз, завмирають на місці і дивляться на ноги президента. Слово "ноги" тепер слід було розуміти буквально, тому що калоші Кука швидко перетворювалися в пару величезних голих рожевих стоп.

Сам Кук не підозрював про це, поки не зібралася досить велика юрба, від якої долинали ті звуки, які видає людина, що марно намагається не розсміятися. На той час, коли Кук прослідкував за їх поглядами і подивився вниз, метаморфоза завершилась. Те, що він виявився вражений, було природно — ноги дійсно виглядали приголомшливо. Поступово його обличчя стало суперничати у забарвленні з калошами, вносячи мальовничий мазок у сумовитий сірий ландшафт.

Р. Хенсом Далрімпл на мить втратив свою незворушність, а крики, які почалися за цим, зовсім не зменшили небезпеку наближення апоплексичного удару. Кук нарешті отямився і стяг з ніг калоші. Огляд показав, що ступні на них були намальовані і замазані зверху сажею, яку поступово змив дощ.

Уендел Кук продовжив свій шлях до готелю "Тафт" в похмурому мовчанні. Зрадницькі калоші він тримав кінчиками пальців, як щось брудне й огидне і розмірковував про те, хто міг підкласти йому таку свиню. Вже кілька днів навіть однісінький студент не заходив у його офіс, але їхню пролазливість будь-коли не слід недооцінювати. Він помітив, що Айра Метьюен носить калоші того ж розміру і фасону, але відкинув виниклу підозру раніше, ніж вона сформувалася. Безсумнівно, Метьюен не став би витинати такі жарти в присутності Далрімпла, оскільки саме він має очолити факультет біофізики, коли, чи якщо, Далрімпл розродиться своїм пожертвуванням.

Наступною людиною, яка почала підозрювати, що в кампусі стали відбуватися непояснені дивини, виявився Джон Д'юган, один із двох поліцейських університетського містечка — той самий, що високий і худий. Він проходив повз церкву, прямуючи в свою кімнатку у Фелпс

Тауері, і отут у його вусі почувся впевнений тонкий голосок, який пропищав: "Бережися, Джон Д'юган! Незабаром тебе осягне кара за твої гріхи!".

Д'юган підскочив і озирнувся. Голосок повторив ту ж фразу. В межах п'ятдесяти футів від Д'югана не було людей. Більше того, він не міг пригадати, щоб робив останнім часом якісь серйозні гріхи. По вулиці йшли лише кілька студентів і професор Метьюен зі своїм вченим ведмедем, який, як звичайно, шкутильгав за професором, тому Джону Д'югану залишилося підозрювати лише власний глузд.

x x x

Р. Хенсом Далрімпл був трохи здивований тією похмурою відвертістю, з якою професори відсунули тарілки з порціями розкішного обіду. Він знав, що вони вічно відчувають те легке почуття голоду, яке знайоме всім, хто змушений харчуватися в їдальні коледжу. Багато хто підозрювали існування таємничої організації кухарів, метою якої було не допустити, щоб ясність думок студентів і викладачів виявилася порушена переїданням, але знали також, що й у більшості інших коледжів умови були майже такими ж.

Далрімпл відсьорбнув кави і передивився записи в блокнотику. Зараз підніметься Кук і вимовить пару приємних дрібниць. Потім він оголосить про пожертвування Далрімпла, на яке буде побудований будинок Далрімплівської біофізичної лабораторії, і про заснування нового факультету. Усі зааплодують і визнають, що біофізика занадто довго висіла в порожнечі між вотчинами факультетів зоології, психології і фізіології. Потім Далрімпл встане і скаже — звичайно, урочистішими словами: "Та киньте ви, хлопці, все це такі дрібниці".

Доктор Уендел Кук урочисто піднявся, просяяв посмішкою перед рядом білих маніжок і вимовив свої приємні дрібниці. Професори нервово переглянулися, коли з'явилися ознаки, що він почав сповзати в

свою улюблену лекцію на тему "нема — будь-якого — конфлікту — між — наукою — і — релігією". Вони знали її напам'ять.

Він вже добрався до версії 3А, свого улюбленого дітища, коли його обличчя почало синіти. Ні, це зовсім не був той сірувато-пурпурний відтінок, який з'являється на обличчях задушених і помилково називається "синім", а яскравий і веселий колір кобальтової фарби. Він прекрасно підійшов би для картини, яка зображує вітрильник, що пливе під ясними небесами, або для уніформи швейцара в театрі. Але на обличчі президента коледжу він виглядав явно не зовсім доречно. Принаймні, так здалося професорам. Вони заворушилися, відстовбурчуючи маніжки, витріщили очі і почали перешіптуватися.

Кук насупився, але продовжував говорити. Потім всі побачили, як він принюхався, немов зачув щось у повітрі. Ті, що сиділи за столом оратора, відчули слабкий запах ацетону, але навряд чи він міг стати слушним поясненням тієї імітації яйця малинівки, якою тепер стало обличчя їхнього шефа. Фарба покривала тепер все його обличчя і добралася навіть до того місця, де в Кука мало би рости волосся. Трохи зафарбувався навіть комір.

Сам Кук не уявляв, чому його слухачі почали перешіптуватися і розгойдуватися, немов веслярі на палубі галери. Він подумав, що з їх боку це дуже неввічливо. Оскільки нахмурені брови не створили належного ефекту, він різко стиснув закінчення версії 3А, діловим тоном оголосив про зроблене пожертвування і зробив паузу, очікуючи грім оплесків.

Але він його не дочекався. Правда, почулось деяке кволеньке поплескування в долоні, але будь-хто, в здоровому глузді, не назвав би його громом чого завгодно.

Кук скосив очі на Далрімпла в надії, що сталева людина не відчує себе ображеною. На обличчі Далрімпла не відбилося чогось подібного, і

Кук приписав це його надзвичайній витримці. Насправді ж Далрімпл виявився настільки заінтригований синім обличчям Кука, що навіть не помітив відсутності оплесків. Коли Кук представив його слухачам, йому довелося кілька секунд збиратися з думками.

Почав він досить непевно: — Джентльмени і шановні викладачі... гм... звичайно, я мав на увазі, що ви ВСІ джентльмени... Я пригадую історію про фермера-птахівника, що одружився... тобто, власне, не ЦЮ історію, а про студента-богослова, який помер і потрапив в... — Отут Далрімпл спіймав погляд декана богословського факультету і перескочив знову: — Може, я краще... е-е... розповім історію про шотландця, який заблукав по дорозі додому і...

Історія, чесно кажучи, виявилася непогана, але сміху практично не викликала. Замість цього професори почали розгойдуватися, немов одягнена в маніжки компанія східних аскетів за молитвами, і зашепталися знову.

Далрімпл виявився кмітливішим від Кука. Він нахилився до нього і засичав у вухо:

— У мене що-небудь не в порядку?

— Так, ваше обличчя стало зеленим.

— Зеленим?

— Яскраво-зеленим. Приблизно, знаєте, як молода травичка.

— Гм, у такому випадку, може бути, вам буде цікаво довідатися, що ваше — синє.

Обидва обмацали свої обличчя. Сумнівів не залишилося: на них був нанесений свіжий, ще вологий шар фарби.

— Що це ще за жарти? — прошептав Далрімпл.

— Не знаю. Краще продовжуйте свою промову.

Далрімпл спробував, але думки його безнадійно сплуталися. Він видавив пару фраз про те, наскільки щасливий він зараз знаходитися серед в'язів, плюща і традицій старого Елі, і плюхнувся на стілець. Його обличчя стало похмурішим. Якщо над ним так пожартували — що ж, він ще не підписував якихось чеків.

Наступним у списку був лейтенант-губернатор штату Коннектикут. Кук запитально подивився в його бік. — А якщо і я офарблюся в який-небудь колір, коли встану? — промурмотав той.

Питання про те, чи варто його честі виступати, так і залишилося невирішеним, тому що саме в цю мить на одному з кінців столу з'явилося ЩОСЬ. Це була звірюка розміром із сенбернара. Вона була схожа на звичайного кажана з тією різницею, що замість крил у неї були лапи з круглими подушечками на кінцях пальців. Очі в неї були величиною з тарілку.

Всіма опанувала паніка. Джентльмен, який сидів до неї ближче всіх, різко відкинувся назад і майже впав разом зі стільцем. Лейтенант-губернатор перехрестився. Професор-зоолог з Англії натягнув окуляри. — Клянуся Юпітером, — вигукнув він, — це ж райдужний тарсир! Тільки дещо великуватий, як вам здається?

Тарсир натуральних розмірів зі зручністю розміститься у вас на долоні, він досить симпатичний, хоча трохи скидається на примару. Але тарсир подібних розмірів — це не те видовище, на яке можна кинути побіжний погляд і продовжувати займатися своїми справами. Воно ошелешує вас, позбавляє дару мови і може перетворити у волаючого психа.

Тарсир важкими кроками змірив всі три з половиною метри столу. Всі були занадто зайняті тим, щоб виявитися від нього подалі, і всі не помітили, що він не б'є келихи і не перевертає попільниці, а найголовніше — того, що він трошки прозорий. Добравшись до протилежного краю столу, він зник.

Цікавість боролась в душі Джоні Блека з кращими спонуканнями його ведмежої вдачі. Цікавість підказувала, що всі ці дивні події відбувалися в присутності Айри Метьюена. Отже, Метьюен був щонайменше багатообіцяючим підозрюваним. "То і що? — відповідали його кращі спонукання. Він єдина людина, до якої ти по-справжньому прихильний. Навіть якщо ти дізнаєшся, що він головний винуватець, то не станеш його видавати, так же ж? Не сунь-но краще свою морду в чужу справу і не втручайся".

Але зрештою цікавість, як і було зазвичай, перемогла. Дивним було лише те, що кращі спонукання продовжували його відмовляти.

Він відшукав Брюса Інглхарта. Юнак мав репутацію розсудливої людини.

Джоні пояснив: — Він ввів собі пррепарат Метьюена: жробиф шобі ін'єкшію в шпинний можок — хотіф подивитиша, як він діє на людину. Це було тиждень тому. Повинно фжже шпрашуфати. Але він шкажаф, шшо ефекту нема. Можже й так. Але як рраз шерреж день пошшалишь ті дифні решші. Дужже шкладні жарти. Справа ррук геніального пшиха. Якшшо це фін, я повинен його жупинити, поки фін не наламаф дрроф. Допоможжеш мені?

— Звичайно, Джоні. Тримай п'ять. Джоні протягнув йому лапу.

х х х

"Дарфі Хол" зайнявся через дві ночі. От вже сорок років в університеті йшли дискусії, чи варто зносити цей одночасно і потворний, і марний будинок. Якийсь час він був пустий, тільки в підвалі розташовувалася контора скарбника.

Біля десяти годин вечора хтось зі студентів помітив танцюючі по даху язички полум'я. Не слід звинувачувати Нью-Хевенську пожежну команду в тому, що полум'я поширювалося з такою швидкістю, немов будинок був просочений гасом. Коли вони прибули, супроводжувані приблизно тисячею глядачів, весь центр будинку вже горів, видаючи ревіння і тріск. Якийсь асистент хоробро кинувся всередину і повернувся з оберемком паперів, які, як потім з'ясувалося, виявилися купою не потрібних будь-кому екзаменаційних бланків. Пожежні залили палаюче крило такою кількістю води, що її з лишком вистачило б погасити Везувій. Деякі з них піднялись по пожежних сходах на дах і почали пробивати в ньому діри.

Здавалося, що вода не може впоратись з вогнем, і пожежні викликали підкріплення, розвили нові шланги і пустили ще більше води. Юрба студентів почала скандувати:

— Раз, два — за пожежних! Три, чотири — за вогонь! Давай, лий, хлопці! Тримайся, пожежа!

Джоні Блек наткнувся на Брюса Інглхарта, який блукав в юрбі з блокнотом і олівцем, намагаючись роздобути матеріал для Нью-Хевенського "Кур'єра". Інглхарт поцікавився в Джоні, чи відомо йому що-небудь.

— Я жнаю лише одне, — відповів Джоні. — Будь-коли рранішше не бачив холодної пожжежжі.

Інглхарт подивився на Джоні, потім на палаючий будинок. Побий мене грім! — вигукнув він. — Ми ж навіть тут повинні відчувати жар. Чортівня, це холодна пожежа! Думаєш, ще один супернауковий жарт?

— Давай попорпаємося навколо, — запропонував Джоні. Вони повернулися до пожежі спиною і почали заглядати за кущі й огорожі на Елм Стріт.

— Агов! — крикнув Джоні. — Давай шуди, Бррюш!

В острівці тіні за кущем стояв професор Айра Метьюен, а поряд з ним — триніжок з кінопроектором. Джоні миттєво збагнув, що до чого.

Захоплений зненацька професор ледь не рвонув навтьоки.

— А, привіт, Джоні, ти чому не спиш? Я отут щойно знайшов цей... е-е... цей проектор...

Джоні, недовго думаючи, пхнув проектор лапою. Метьюен піймав його на льоту, і гудіння мотора змовкло. У ту ж мить зникло і полум'я. З місця пожежі все ще лунали ревіння і тріск, але вогню вже не було. Більше того, на даху, з якого продовжували стікати галони води, не виявилося навіть єдиної підпалини. Пожежні озиралися по боках з дурним виглядом.

Поки зіниці в Джоні і Інглхарта ще розширювалися, звикаючи до темряви, яка раптово настала, Метьюен зник разом із проектором. Вони встигли помітити, як він, із триніжком на плечі, промчався галопом по Коледж Стріт і зник за кутом. Вони кинулися вслід, за ними побігли кілька студентів, ваблені тим самим інстинктом, який змушує собак переслідувати автомобілі.

Вони побачили попереду Метьюена, втратили його з очей, потом знову помітили. Інглхарт був товстуватий для швидкого бігу, а Джоні

погано бачив в темряві. Джоні рвонувся вперед, коли стало зрозуміло, що Метьюен прямує до старого особняка Фелпса, в якому жили кілька неодружених викладачів і сам Джоні. Всі пішли з дому подивитися на пожежу. Метьюен випередив Джоні на три стрибки і ляснув дверима в нього перед носом.

Джоні потоптався на ґанку, міркуючи над тим, чи вдасться пролізти через вікно. Поки він думав, щось сталося зі сходинками, і вони стали слизькими, як дзеркальний лід. Джоні покотився вниз, відзначаючи кожну сходинку гучним ляпанцем.

Джоні ображено піднявся. Так от як обходиться з ним єдина людина, яку він... Але, спало йому на думку, якщо Метьюен дійсно схибнувся, то у нього нема права на звинувачення.

x x x

Слідом за ними до особняка прибуло кілька студентів. Вони юрбилися перед будинком — доти, доки земля не заковзала під їх ногами, немов на них раптом виявилися невидимі роликові ковзани. Студенти намагалися піднятися, падали знову і зісковзували все нижче, тому що вулиця мала невеликий ухил. Поступово внизу утворилася купа-мала, і їм залишилося лише відповзти карачки подалі і зайнятися ремонтом порваного одягу.

Незабаром під'їхала поліцейська машина і спробувала зупинитися, але як гальма, так і вимкнений мотор їй не допомогли. Машину занесло, стукнуло об бордюр і по інерції протягло по вулиці за межі слизької зони, де вона завмерла. Поліцейський — і не який-небудь рядовий, а капітан — вискочив і атакував особняк.

Він теж впав і спробував рухатися рачки, але як тільки він відштовхувався рукою чи ногою, як вони відразу прослизали. Це видовище нагадало Джоні ті зусилля, з якими черв'яки намагаються

повзти по гладкій цементній підлозі мавпятника в зоопарку Централу-Парку.

Коли капітан поліції здався і спробував відступити, сили тертя відразу вступили в свої права, але тільки-но він піднявся, як увесь його одяг нижче пояса, за винятком черевиків, миттєво звалився вниз і влігся на асфальті купкою ниток.

— Їй-богу! — викликнув зоолог-англієць, який тільки що підійшов. — Точнісінько одна з етруських статуй!

— Агов, ти, — заревів капітан, звертаючи до Брюса Інглхарта, — заради усього святого, дай мені скоріше носову хустку!

— А що, холодно стало? — безневинно поцікавився Інглхарт.

— Ні, дурень! Сам знаєш, для чого!

Інглхарт натякнув, що краще буде використовувати замість фартуха формений кітель. Поки капітан зав'язував на спині рукава, Інглхарт і Джоні виклали йому свою версію того, що сталося.

— М-м-да-а, — протягнув капітан. — Ми ж не хочемо, щоб хто-небудь постраждав, а будинок виявився ушкоджений. А раптом у нього є щось суттєвіше, на зразок променів смерті.

— Не думаю, — сказав Джоні. — Він всім не шкодить. Тільки жартує.

Кілька секунд капітан міркував, чи варто зателефонувати у відділення і викликати посилений наряд, але думка про славу, якою він покриє себе, поодинці здолавши небезпечного маніяка, виявилася занадто звабною.

— Як же ми потрапимо всередину, — сказав він, — якщо він може зробити все таким слизьким?

Вони задумалися. Потім Джоні сказав: — Можете ви рроздобути одну іж деррев'яшок ж гумовою чашшкою на кінці?

Капітан насупився. Джоні продемонстрував потрібні рухи. Інглхарт просяяв. — А, ти мав на увазі кращого друга сантехніка! Звичайно. Чекайте, я незабаром. Спробуйте роздобути ключ від вхідних дверей.

х х х

Цитадель, в якій захищався Метьюен, штурмували рачки. Капітан, який повз в авангарді, притиснув вантуз до нижньої сходинки ґанку. Якщо Метьюен і зміг знищити тертя, то позбутися від атмосферного тиску йому було не під силу. Гумова чашка присмоктувалась, і полісмен підтягував за собою Інглхарта і Джоні. Так, сходинка за сходинкою, вони повзли нагору. Нарешті капітан намертво присмоктався до дверей і витяг їх всіх за собою. Потім він вчепився в дверну ручку і відкрив двері ключем, позиченим у доктора Кука.

Біля вікна стояв Метьюен, скорчившись за апаратом, схожим на теодоліт. Він спрямував його в їх бік і щось підкрутив. Капітан і Інглхарт, відчувши, що до їхніх ніг повернулося зчеплення з підлогою, приготувалися стрибнути, але отут Метьюен ввімкнув апарат, і вони полетіли шкереберть.

Джоні, який залишився біля дверей, швидко знайшов рішення. Він ліг, уперся ногами в дверну раму і відіпхнувся. Його тіло промайнуло по слизькій підлозі й завалилося на Метьюена і його апарат.

Професор припинив опір. Здавалося, що все, що трапилось, його лише потішило, незважаючи на зростаючу на чолі гулю. — Ну і настирні ви хлопці, — сказав він. — Здається, ви збираєтесь таки засадити мене в

божевільню. А я-ж думав, що ти і ти, — він вказав на Інглхарта і Джоні, — мої друзі. Втім, однаково.

— Що ви зробили з моїми штанами? — прорикав капітан.

— Та нічого особливого. Просто мій телелубрікатор нейтралізує міжатомні зв'язки на поверхні будь-якого твердого тіла, на яке падає його промінь. Тому поверхня на глибину декількох молекул переходить в стан переохолодженої рідини і залишається такою, поки на ній сфокусований промінь. А оскільки предмет на поверхні переходить у рідину, то виникає прекрасне змащення.

— Але мої штани...

-Складалися з ниток, які утримувалися разом силами тертя, хіба не так? У мене багато винаходів на зразок цього. Наприклад, мій тихоговоритель і об'ємний проектор здатні...

— Так от як ви влаштували фальшиву пожежу і те чудовисько, яке на смерть перелякало всіх за обідом? — перервав його Інглхарт. — За допомогою об'ємного проектора?

— Так, звісно. Точніше, знадобилося два проектора, розставлені під потрібним кутом, і фонограф з підсилювачем для звукового ефекту. Відмінно вийшло, справді?

— Але навіщо, — завив Джоні, — НАВІЩО ви це зробили? Хочете погубити швою карр'єрру?

Метьюен знизав плечима. — Та кому вона потрібна? Нісенітниця, все нісенітниця. Ти б зрозумів, Джоні, якби був в моєму... е-е... становищі. А тепер, джентльмени, куди ви збираєтеся мене відправити? Де б я не виявився, я й там знайду, чим розважитися.

x x x

Доктор Уендел Кук відвідав Метьюена наступного дня після його ув'язнення в Нью-Хевенський госпіталь. У розмові Метьюен справляв враження цілком нормальної людини й охоче визнав, що всі жарти — його рук справа. Він пояснив: — Я пофарбував ваші з Далрімплом обличчя за допомогою потужного голчастого розпилювача. Я його сам винайшов, чудова штучка. Вміщається в долоні, а форсунка зроблена у вигляді кільця, який надягається на палець. Іншим пальцем можна регулювати кількість ацетону, який підмішується до води з фарбою: це змінює поверхневий натяг розчину, а тим самим і положення точки, в якій струмінь розіб'ється на дрібні крапельки. Я зробив так, щоб струмінь розпорошувався безпосередньо перед вашим обличчям. Ну й вигляд був у вас, Кук, особливо коли ви зрозуміли, що у вас не все гаразд. Ви виглядали майже так само смішно, як і в той день, коли я підмінив ваші калоші своїми з намальованими ступнями. Знаєте, ви завжди були пихатим віслюком.

Кук надув щоки і стримався. Зрештою, цей бідолаха божевільний, а абсурдні випади проти Кука це лише підтверджують.

— Завтра ввечері Далрімпл їде, — сумно вимовив Кук. — Він був дуже розсерджений епізодом з фарбою, а коли довідався, що ви тепер під спостереженням психіатрів, то сказав, що йому тут більше нема для чого залишатися. Боюся, що пожертвування нам не дочекатися. Доти, поки ви зберетеся і розповісте, що з вами сталося і як вас вилікувати.

Метьюен розсміявся. — Зберуся? Запевняю вас, я зараз цілісніший, ніж за все своє життя. Я скажу, що зі мною відбулося, оскільки вже ви цікавитеся. Я ввів собі власний препарат. Що ж стосується лікування, то я все одно б не сказав чогось, навіть якби знав. Не проміняю свій нинішній стан на будь-що. Нарешті-то я зрозумів, що все на світі — безглуздя, включаючи пожертвування. Тепер про мене будуть піклуватися, а я займуся тим, що стану розважатися так, як мені подобається.

x x x

Джоні увесь день крутився біля офісу Кука і перехопив президента, коли той повертався з госпіталю.

Кук розповів Джоні про все і додав: — Здається, він зовсім нездатний відповідати за свої дії. Треба буде зв'язатися з його сином і оформити його опікуном. А заодно вирішити що-небудь стосовно тебе, Джоні.

Джоні дуже не сподобалося це "що-небудь" . Він знав, що з погляду закону він всього лише приручена дика тварина. Те, що ним, суто номінально, володів Метьюен, було його єдиним захистом від кожного, кому спаде на думку застрелити його в мисливський сезон. До того ж він недолюблював Ральфа Метьюена. Ральф був дуже посереднім шкільним вчителем, і не мав ні наукової проникливості свого батька, ні його своєрідного гумору. Потрап Джоні в його руки, той, в кращому випадку, відправив би його в зоопарк.

Він поклав лапи на стіл міс Прескот і запитав: — Агов, кррасуня, чи зателефонуєш Бррюшу Інгррхаррту з "Курр'єрра"?

— Джоні, — відгукнулася секретарка президента, — ти стаєш все нахабнішим з кожним днем.

— Поганий вплив штудентів. Так жателефонуєш Бррюшу, шпокуслива моя?

Міс Прескот, яку навряд чи можна було назвати чиєюсь спокусою, набрала номер.

Коли Брюс Інглхарт приїхав в особняк Фелпса, він застав Джоні у ванній кімнаті. Джоні стояв під душем і вивергав з себе несамовиті звуки. — Уаааааааааа! — завив Джоні. Хоооооооооо! Урррррррррр! Уаааааааааааааа!

— Що ти робиш!? — заволав Інглхарт.

— Прриймаю душ, — відгукнувся Джоні. — Уууууууууу!

— Ти що, занедужав?

— Ні. Просто співаю. Багато людей співають під душем, а шим я гіррше? Иаааааааааа!

— Заради всього святого, перестань! Це звучить так, немов ти перерізаєш собі горлянку. А для чого ти розкидав по підлозі лазневі рушники?

— Жарраж побашишш.

Джоні вийшов з ванної кімнати, плюхнувся на рушники і почав по них кататися. Більш-менш обсохнувши, він зім'яв рушники передніми лапами і жбурнув їх у кут, тому що акуратністю Джоні не відрізнявся.

Він розповів Інглхарту про ситуацію, у якій виявився Метьюен. — Пошлухай, Бррюш, — сказав він, — думаю, я жнаю, як прривешти його до тями, але ти пофинен будеш мені допомогти.

— Згодний. Можеш на мене розраховувати.

х х х

Ляп!

Черговий відірвався від газети. Жодна з кнопок виклику не світилася. Отже, будь-хто з пацієнтів, ймовірно, не потребує уваги. Він став читати далі.

Ляп!

Звук чимось нагадував лампочку, що луснула. Черговий зітхнув, відклав газету і відправився в обхід. Підійшовши до палати номер 14, де жив божевільний професор, він зачув запах лімбургського сиру.

Ляп!

Звук, безсумнівно, долинав з палати 14. Черговий зазирнув всередину.

Біля стіни сидів Айра Метьюен. Він тримав дивну конструкцію зі скляного стрижня і різнокаліберних дротів. На підлозі біля іншої стіни лежали шматочки сиру. З тіні в кутку виповз тарган і жваво попрямував до ласощів. Метьюен прицілився в нього скляним стрижнем і натиснув на кнопку. Ляп! Блиснув спалах, і тарган зник.

Метьюен націлив стрижень на чергового. — Ні з місця, сер! Я Бак Роджерс, а це мій дезінтегратор!

— Ей, — слабким голосом видавив черговий. Може, старий шкарбун і псих, але після того, що стало з тарганом... Він ляснув дверима і викликав на підмогу санітарів.

Але боротися з професором не довелося. Він недбало кинув апаратик на ліжко і сказав: — Якби мене це хоч трохи хвилювало, то я підняв би скандал через тарганів в закладі, який називає себе госпіталем.

— Але я впевнений, що в нас немає жодного таргана, запротестував санітар.

— У такому випадку як ви назвете от це? — похмуро запитав Метьюен, вказавши на тлінні останки однієї зі своїх жертв.

— Певно, їх привабив з вулиці запах сиру. Ф-фу! Джадсон, підметіть підлогу. А що ЦЕ таке, професор? — Він взяв у руки скляний стрижень з прикріпленою до нього батарейкою від ліхтарика.

Метьюен недбало махнув рукою. — Нічого особливого. просто один пристрій, що я винайшов. Якщо помістити чисте оптичне скло в електромагнітне поле потрібної інтенсивності, то можна дуже сильно збільшити коефіцієнт заломлення скла. У результаті світло, яке проходить по стрижні, сповільнюється настільки, що йому потрібні тижні, щоб дійти до іншого кінця. Уловлене в такий спосіб світло можна звільнити, створивши поблизу скла іскру. Тому я просто кладу стрижень на південь на підвіконня, щоб він всотував сонячне світло, і вивільняю частину його, роблячи іскру за допомогою цієї кнопки. Тим самим за дуже малу частку секунди з переднього кінця стрижня вивіряється світлова енергія, накопичена за годину. Природно, коли промінь зустрічає непрозору перешкоду, він піднімає її температуру. От я і розважався: заманював сюди тарганів, а потім підривав їх. Можете це забрати, заряд цілком виснажився.

Санітар насупився. — Це небезпечна зброя. Ми не можемо дозволити вам так розважатися.

— Та невже? Мені, взагалі-то, все одно, але врахуйте, що я залишаюся тут тільки тому, що мене тут обслуговують. А вийти звідси я зможу в будь-який час, щойно захочу.

— Не зможете, професор. Ви під постійним спостереженням.

— Вірно, синку. І все-таки я зможу вибратися звідси, коли мені заманеться. Просто мені все одно, хочу я цього, чи ні.

І Метьюен заходився крутити ручку налаштовування радіоприймача, який стояв біля ліжка, не звертаючи на санітарів будь-якої уваги.

x x x

Рівно дванадцять годин потому, в десять ранку, палату Айри Метьюена знайшли порожньою. Єдиним натяком на розгадку його зникнення виявився розпотрошений радіоприймач. Лампи, дроти і конденсатори недбалими купками валялися на підлозі.

Поліцейські машини Нью-Хевена одержали наказ розшукати високу худу людину із сивим волоссям і цапиною борідкою, можливо озброєну променями смерті, дезінтеграторами й іншими реальними або вигаданими видами зброї.

Кілька годин поліція зі ввімкненими сиренами прочісувала місто. Нарешті смертельно небезпечний маніяк був виявлений з газетою в руках на ослоні в скверику в трьох кварталах від госпіталю. Він посміхнувся полісменам, навіть не намагаючись пручатися, і глянув на годинник.

— Три години сорок вісім хвилин. Непогано, хлопці, зовсім непогано, особливо якщо врахувати, як ретельно я ховався.

Один з поліцейських помітив, що кишеня професора відстовбурчується. У ній виявився ще один апаратик, який складався з мішанини дротів. Метьюен знизав плечима. — Мій гіперболічний соленоїд. Дає конічне магнітне поле і дозволяє керувати залізними предметами на відстані. Я розкрив ним замок дверей перед ліфтом.

Коли близько четвертої годин Брюс Інглхарт з'явився в госпіталі, йому сказали, що Метьюен спить. Брюс настільки вдало підняв скандал, що незабаром довідався, що Метьюен прокинувся і через кілька хвилин він зможе до нього пройти. Ввійшовши в палату, він побачив одягненого в халат професора.

— Привіт, Брюс, — сказав Метьюен. — Вони загорнули мене в мокре простирадло як єгипетську мумію. Знаєш, я майже заснув, тому що чудово розслабився. Я сказав їм, нехай роблять зі мною все, що їм подобається. Здається, моя втеча їх розлютила.

Інглхарт трохи збентежився.

— Та ти не хвилюйся, — продовжив Метьюен, — я ніякий не божевільний. Просто я зрозумів, що все на світі не має значення, включаючи всілякі там пожертвування. А тут я просто весело проводжу час. От подивишся, який підніметься переполох, коли я знову втечу.

— Але хіба вас не хвилює майбутнє? — запитав Інглхарт. Адже вас можуть перевести в Мідлтон, в оббиту повстю палату...

Метьюен недбало махнув рукою. — А мені все одно. Я й там зможу розважитися.

— А що стане з Джоні, з пожертвуванням Далрімпла?

— Чхати я на них хотів.

У цей момент відкрилися двері й у палату зазирнув санітар, щоб переконатися, що непередбачуваний пацієнт на місці. У госпіталі не вистачало служителів, і за професором не могли встановити постійне спостереження.

— Я зовсім не кажу, що не люблю Джоні, — сказав Метьюен. — Але коли до тебе приходить реальне відчуття пропорції, як це трапилось зі мною, то починаєш розуміти, що людство всього лише плівочка цвілі на поверхні зліпленої з бруду кулі, і що будь-які зусилля, за винятком харчування, даху над головою і розваг, не варті витраченої на них енергії. Перші два пункти мені побажала забезпечити влада штату

Коннектикут, а мені залишається подбати про третій. Що в тебе там таке?

Вони праві, подумав Інглхарт, він став науковим генієм з безвідповідальністю дитини. Повернувшись спиною до дверей, репортер вийняв з кишені сімейну реліквію: велику плоску срібну фляжку, яка вірно послужила ще в часи знаменитого сухого закону. Вона дісталася йому в спадщину від тітки Марти, а сам він збирався заповісти її музею.

— Абрикосове бренді, — прошептав він. Джоні проконсультував його про смаки Метьюена.

— Ну от, Брюс, це вже щось осмислене. Невже ти не міг сказати це раніше, замість того, щоб даремно волати до мого почуття відповідальності?

x x x

Фляжка була порожня. Айра Метьюен відкинувся на спинку стільця і витер з чола холодний піт. — Не можу повірити, — пробурмотів він. — Не можу повірити, що я був таким, як ти сказав. О, боже, що ж я накоїв!

— Багато чого, — сказав Інглхарт.

Метьюен зовсім не був схожий на п'яного. Навпаки, він був повний тих докорів сумління, на які здатна тільки тверезa людина.

— Я пам'ятаю все — і ті винаходи, які самі вискакували в мене з голови, все. Але мені було однаково. Але як ти довідався, що алкоголь здатний нейтралізувати дію мого препарату?

— Це заслуга Джоні. Він вивчив наслідки його приймання і виявив, що при прийомі в великих дозах він згортає білки в нервових клітках. Він припустив, що це знизить електропровідність між нервовими

закінченнями і ліквідує те її підвищення, яке викликано вашим препаратом.

— Отже, — сказав Метьюен, — що коли я тверезий, то я п'яний, а коли п'яний, то тверезий. Але що ж нам робити з пожертвуванням... і з моїм новим факультетом, з лабораторією, із усім цим?

— Не знаю. Далрімпл їде сьогодні ввечері; йому довелося затриматися через інші справи. А вас звідси поки що не випустять, навіть якщо довідаються про дію алкоголю. Спробуйте краще що-небудь швидко придумати, тому що час відвідування вже закінчується.

Метьюен задумався, потім сказав: — Я пам'ятаю, як працюють всі мої винаходи, хоча, напевно, навряд чи зможу винайти щось нове, поки не повернуся в інший стан. — Він здригнувся. — Спробуйте тихоговоритель...

— Що це таке?

— Щось на зразок гучномовця, тільки він не звучить гучно. Він викидає надзвуковий промінь, промодульований голосом людини, і коли цей промінь торкається іншого вуха, то створює ефект чутних звукових частот. А оскільки надзвуковий промінь можна направити настільки ж точно, як промінь ліхтарика, то ним можна націлитися на іншу людину, що при цьому почує негучний голос, який лунає незрозуміло відкіля. Я якось випробував його на Д'югані, і все спрацювало. Зможете для чого-небудь пристосувати цей прилад?

— Не знаю. Може бути.

— Сподіваюся, що зможете. Просто жахливо. Мені увесь час здавалося, що я цілком зберігаю розум і нормальність. Може, я був... Може, й справді ВСЕ не важливо. Але тепер я так не вважаю, і не хочу знову стати таким же.

x x x

Всюдисущий плющ, яким так пишається університетське містечко, надавав прекрасну можливість лазити по стінах. Брюс Інглхарт, виглядаючи краєм ока, чи наближається полісмен, вліз на вершину великої кутової вежі Бінгем-Холу. Внизу в темряві його чекав Джоні.

Зверху, бовтаючись, спустився кінець білизняної мотузки. Джоні всунув гак на кінці мотузкових сходів у зав'язану на мотузці петлю. Інглхарт втяг сходи нагору і закріпив, бажаючи в душі, щоб вони з Джоні на час помінялися тілами. Він серйозно нервував, залазячи нагору по плющу. Але він міг лізти наверх, а Джоні ні.

Сходи затріщали під п'ятисотфунтовою вагою Джоні. Через кілька хвилин вона повільними ривками піднялася по стіні, схожа на гігантську стоногу. Інглхарт, Джоні, сходи і все інше виявилися на вершині вежі.

Інглхарт дістав тихоговоритель і направив прилаштовану до нього підзорну трубу на вікно кімнати Далрімпла в готелі "Тафт" на перехресті Коледж-Стріт і Чепел-Стріт. Він відшукав жовтий прямокутник вікна, за яким виднілася приблизно половина кімнати. Через кілька схвильованих ударів серця в полі зору з'явилася масивна фігура. Далрімпл ще не виїхав, але вже складав пару валіз.

Інглхарт пересунув ларингофон передавача на шию і закріпив його на гортані. Коли Далрімпл черговий раз пройшов повз вікно, Інглхарт навів перехрестя труби на його голову і вимовив: "Хенсом Далрімпл!" Він побачив, як людина раптово зупинилася і повторив: "Хенсом Далрімпл!"

— Що? — запитав Далрімпл. — Що за чортовиння? Де, диявол вам у горлянку, ви сховалися? — Звичайно, Інглхарт не міг його чути, але міг здогадуватися.

— Я твоя совість, — урочисто вимовив Інглхарт.

Тепер збудження Далрімпла було помітно навіть з такої відстані. Інглхарт заговорив знову: — Хто ошукав всіх простих власників акцій "Гефестус Стіл" після тієї фальшивої реорганізації? — Пауза. — Це зробив ти, Хенсом Далрімпл!

— Хто підкупив сенатора, щоб той протяг законопроект про підвищені сталеві тарифи? Хто дав йому п'ятдесят тисяч спочатку і пообіцяв ще п'ятдесят потім, але не заплатив? Пауза. — Це зробив ти, Хенсом Далрімпл!

— Хто обіцяв Уенделу Куку гроші на будівництво нового корпусу лабораторії біофізики, а потім, від жадібності, позадкував, прикрившись тим кволим виправданням, що людина, яка повинна була очолити факультет, постраждала від нервового розладу? — Пауза, під час якої Інглхарту спало на думку, що "нервовий розлад" — всього лиш м'якший еквівалент "божевілля". — Це зробив ти, Хенсом Далрімпл!

— Знаєш, що стане з тобою, якщо ти не покаєшся, Далрімпл? Після смерті твоя душа перевтілиться в павука, і тебе напевно впіймає оса, паралізує і пустить на живі консерви для своєї личинки. Як тобі це сподобається, хе-хе?

— Що можеш ти зробити, щоб покаятися? Не розпускай нюні. Зателефонуй Куку. Скажи, що ти передумав і відновлюєш свою пропозицію! — Пауза. — Ну, чого ж ти чекаєш? Скажи йому, що ти не просто відновлюєш її, але подвоюєш суму! Пауза. — Скажи йому...

Але в цей момент Далрімпл швидко підійшов до телефону. — От так-то буде краще, Далрімпл, — сказав Інглхарт і вимкнув апарат.

— А як ти діжнався прро нього фсе інше? — запитав Джоні.

— Про його віру в реінкарнацію я довідався з некролога, який заготовлений в нас у редакції. А інше мені розповів приятель-журналіст,

що колись працював у Вашингтоні, і де всі про нього знають. Тільки опублікувати ці факти не можна, доки в тебе нема доказів.

x x x

Вони спустили мотузкові сходи і повторили всю операцію в зворотному порядку. Внизу вони зібрали речі і попрямували до особняка Фелпса. Звернувши за кут Бінгем-стріт, вони раптово ледь не наткнулися на знайому довготелесу фігуру, зайняту встановленням іншого, вже нового апарата.

— Привіт, — сказав він.

Людина і ведмідь вп'ялися на нього, роззявивши роти.

— Ви знову втекли, професор? — видавив Інглхарт.

— Угу. Як тільки протверезів і знову отримав ясність думки. Справа виявилася простіше нікуди, хоча в мене і відібрали радіоприймач. Я винайшов гіпнотизатор з лампочки і реостата, який скапарив з дроту, видертого з матраца. Потім загіпнотизував санітара і велів йому віддати мені свою форму і відкрити всі двері. Чорт забери, це було чудово!

— А що ви робите зараз? — Інглхарт помітив, що чорна фігура Джоні розчинилася в мороці.

— Це? А, я заскочив додому і швиденько зібрав вдосконалений тихоговоритель. Він здатний проникати променем крізь цегельні стіни. Хочу приспати всіх студентів і вселити їм, що вони мавпи. От буде втіха, коли вони прокинуться і почнуть бігати рачки, чесатися і заплигувати на люстри. А в принципі, вони й так майже що мавпи, так що це буде неважко проробити.

— Але ви не повинні цього робити, професор! Ми з Джоні тільки що на превелику силу змусили Далрімпла відновити свою пропозицію. Хіба ви станете руйнувати все, що нам вдалося?

— Те, що робите ви з Джоні, навіть в найменшому ступені мене не стосується. Мене взагалі все не стосується. Я хочу повеселитися, а на інше мені чхати. І не намагайтеся мені перешкодити, Брюс. — Метьюен спрямував у живіт Інглхарту скляний стрижень. — Ви приємний юнак, і буде дуже кепсько, якщо мені доведеться всадити у вас тригодинний заряд сонячної енергії.

— Але сьогодні вдень ви говорили...

-Я знаю, про що говорив удень. Я був п'яний, знаходився у своєму старому стані і був переповнений відповідальністю, совістю й іншими дурницями. Оскільки спиртне так на мене діє, то більше я до нього не доторкнуся. І запам'ятайте, тільки той, хто одержав препарат Метьюена, здатен оцінити всю даремність людських зусиль!

Метьюен прошмигнув у тінь і почекав, доки повз них пройшли два студенти. Потім він продовжив налаштовувати апарат однією рукою, а іншою тримав Інглхарта на прицілі. Розгублений Інглхарт, не знаючи, чим зайнятися, став розпитувати про будову апарата. Метьюен видав йому у відповідь довге речення, напхане технічним жаргоном. Інглхарт запекло намагався знайти вихід з положення. Він не міг назвати себе дуже сміливою молодою людиною, особливо тоді, коли на нього спрямований пістолет чи його еквівалент. Кощава рука Метьюена не тремтіла. Він налаштовував свій апарат майже навпомацки.

— Ну от, — сказав він, — начебто все повинне спрацювати. Осьде тонічний метроном, що видає ноту на частоті 349 герц, яка містить 68,4 звукових імпульси в хвилину. Це, з різних технічних причин, дає найбільший гіпнотичний ефект. З цієї точки я зможу обробити всі коледжі на Коледж-стріт. — Він востаннє щось підкрутив. — Це буде

найвеселіший з моїх жартів. А вся принадність його в тому, що оскільки мене визнали божевільним, то мені за нього не зможуть чогось зробити! Поїхали, Брюс... Фу, тут що, хтось обладнав стійку бара? Останні п'ять хвилин я почуваю запах і смак алкоголю.. чорт!

Зі скляного стрижня вирвався сліпучий спалах, і в ту ж секунду з мороку метнулося волохате тіло Джоні. Айра Метьюен звалився на землю і знепритомнів.

— Шкорішше Брюш! — гаркнув Джоні. — Підніми ррожпилювач, я його там впуштив. Відгвинти контейнерр внижу. Не ррожлий! Потім йди шюди й улий вше йому в ррот!

Поки це пророблялось, Джоні розсовував щелепи Метьюена пазурами, немов Самсон, що роздирає пащу лева, тільки цього разу Самсон і лев помінялися місцями.

Вони почекали кілька хвилин, поки алкоголь робив свою справу, і прислухалися до долинаючих звуків. Але в коледжах було все тихо, тільки звідкись періодично чувся звук пишучої машинки.

— Я побіг додому, — пояснив Джоні, — і вжяв в його кімнаті рожпилювач. Потім знайшов Уеба, ашшиштента по біофіжиці, він відвів мене в лаборраторрію і дав шпирт. Потім я підкрравшя і штав бррижкати йому в ррот, коли він говоррив. Трохи потрапило, але я не жміг налаштувати його прравильно, і штрумінь вдаррив в ньохо, не встигнувши ррозпилитися, і ошліпив його. Ти ж жнаєш, у мене немає пальшів. Тому довелось жастосувати те, шшо в книхах наживаєтьшя гррубою шилою.

Метьюен отямився і почав виявляти ознаки нормальності. Оскільки без скляного стрижня він був усього лише сумирним професором, Джоні відпустив його.

— Я так щасливий, що ти це зробив, Джоні, — пробурмотів він. — Ти врятував мою репутацію, а може, й моє життя. Ці телепні в госпіталі так і не повірили, що мене треба увесь час накачувати алкоголем, тому я, природно, протверезів і знову звихнувся. Є надія, цього разу до них дійде. Пішли, мені треба скоріше повернутися. Якщо вони ще не виявили, що мене нема, то може, не стануть піднімати шум. Коли мене випустять, я стану працювати над постійним нейтралізатором свого препарату. І я знайду його, якщо тільки раніш не помру від виразки через те спиртне, яке мені доведеться пити.

x x x

Джоні неквапливо йшов додому по Темпл-стріт, почуваючи себе мудрецем через талант улагоджувача неприємностей, який прорізався в ньому віднедавна. Можливо, тверезий Метьюен і був правий щодо даремності всього на світі. Але якщо подібна філософія могла порушити приємний настрій Джоні, то в такому випадку, нехай він залишиться п'яним.

Він був радий тому, що Метьюен незабаром вилікується і повернеться додому. Він був єдиною людиною, до якої Джоні мав сентиментальну прихильність. Але поки Метьюен знаходився далеко, Джоні не збирався прогаювати ні секунди розкошування повною волею. Дійшовши до особняка Фелпса, він не зайшов відразу всередину, а просунув лапу в щілину між стіною і парканом. Вона повернулась назад з величезною плиткою жувального тютюну. Джоні відкусив половину, засунув залишок назад у схованку і ввійшов в будинок, щасливо плямкаючи на кожному кроці. А чому б і ні?